

Η εικόνα της ΕΕ στην Ελληνική κοινή γνώμη

Νίκος Μαραντζίδης
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Η σχέση της ελληνικής κοινωνίας με την Ευρώπη και η στάση της κοινής γνώμης γύρω από το ζήτημα «Ευρώπη» είναι τόσο παλιά όσο και η συγκρότηση της ΕΟΚ στα τέλη της δεκαετίας του '50 ή έστω η συμφωνία σύνδεσης της Ελλάδας με την ΕΟΚ το 1961.

Πρόκειται για μια σχέση σύνθετη και αντιφατική, εύθραυστη, όχι ευθύγραμμη, σε άμεση συνάρτηση με τις εγχώριες πολιτικές εξελίξεις, τον κομματικό ανταγωνισμό και την εσωτερική κατανόηση του διεθνούς περιβάλλοντος.

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Δεν μπορούμε να κατανοήσουμε τη στάση της κοινής γνώμης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρώπη αν δεν αντιληφθούμε το ρόλο που παίζει στη διαμόρφωση της η πολιτική ατζέντα, δηλαδή η αντιπαράθεση των πολιτικών και κοινωνικών ελίτ και τα ΜΜΕ

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Πώς θα ήτο δυνατόν να συλλάβωμεν μίαν ευρωπαϊκήν κοινότητα άνευ της Ελλάδος;", αναρωτήθηκε στην ομιλία του ο αντικαγκελάριος της Δυτικής Γερμανίας Λούντβιχ Έρχαρντ.

Άποψη που ταυτιζόταν με αυτήν του έλληνα πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή

Αλλά δεν είχαν όλοι την ίδια γνώμη....

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Η ΕΔΑ χαρακτήρισε "ξεπούλημα» τη συμφωνία και ισχυρίστηκε πως πρόκειται για «νέαν αντεθνικήν ενέργειαν της κυβερνήσεως της υποτελείας, ολεθρίαν δια το παρόν και το μέλλον του τόπου, ένα νέον βήμα υποδουλώσεως εις τους ξένους ιμπεριαλιστάς.
".

Κάλεσε τους πολίτες να μην την αναγνωρίσουν και να την ανατρέψουν στην πράξη.

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Στη μεταπολίτευση η εμφάνιση του ΠΑΣΟΚ του «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ» το ίδιο συνδικάτο», η ρητορική του Α. Παπανδρέου λειτουργεί ως καταλύτης για να διαμορφωθεί ένας ***ριζοσπαστικός αντιευρωπαϊσμός:***

Με «την ΕΟΚ ανοίγουμε τα σύνορά μας στις πολυεθνικές εταιρείες και η πορεία της χώρας δεν θα κρίνεται πια από το Κοινοβούλιο και την κυβέρνηση. Θα κρίνεται από τα ξένα επιχειρηματικά κέντρα αποφάσεων».

«Αν ενταχθούμε στην ΕΟΚ, μετά 15 χρόνια θα έχει καταληστευθεί ο εθνικός μας πλούτος [...], θα μεταναστεύσουν τα νιάτα της χώρας, πράγμα που θα επηρεάσει τη δημογραφική δομή της χώρας» (Α. Παπανδρέου, Σεπτέμβριος 1976).

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

- ❧ Δεν είναι μόνο (ή κυρίως) το ΠΑΣΟΚ και η κομμουνιστική αριστερά που συμβάλουν στον αντιευρωπαϊσμό. Γενικότερα, παράγοντες που ενισχύουν τον αντιευρωπαϊσμό είναι:
- ❧ η χρεοκοπία της δικτατορίας και των αξιών της,
- ❧ η Κυπριακή τραγωδία
- ❧ Ο «ελληνικός Μάης» δηλαδή η νεολαιίστικη ριζοσπαστικοποίηση.
- ❧ Τα παραπάνω σχετίζονται με την ανάδυση όλων των ειδών τις αντιδυτικές αξίες (αντιευρωπαϊσμός, αντιφιλελευθερισμός, κλπ).

Π. Δημητράς «Greek Public Attitudes: Continuity and Change», *International Journal of Public Opinion Research* (1990) 2 (2): 92-115),

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

59% των Ελλήνων τάσσονται
υπέρ της ενοποίησης των
Ευρώπης. (ευρωβαρόμετρο 1980)

Καταγράφεται σχετική
πλειοψηφία όσων
θεωρούν πως η ένταξη
της Ελλάδας στην ΕΟΚ
είναι καλό.

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Κατά τη γνώμη σας η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ είναι:	%
Καλό	38
Κακό	21
Ούτε καλό, ούτε Κακό	28
ΔΞ/ΔΑ	13

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Σύμφωνα μάλιστα με τα στοιχεία του Ευρωβαρομέτρου, υπέρ της ένταξης ήταν περισσότερο οι άνδρες (43%), οι ηλικίες μεταξύ 40-54 (45%), και οι κάτοικοι των ημιαστικών κέντρων (41%). Με μεγάλη πλειοψηφία υπέρ όσοι δήλωναν δεξιοί.

Οι πιο εχθρικοί ήταν νέοι κάτω των 30 ετών, κάτοικοι της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, με όχι χαμηλό εισόδημα. Με μεγάλη πλειοψηφία κατά όσοι δήλωναν αριστεροί (Πηγή: Eurobarometer, 1980).

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

- Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 και έπειτα η μεταστροφή του ΠΑΣΟΚ έναντι της ΕΟΚ και η εισροή κοινοτικών πόρων ανέβασαν σταδιακά την αποδοχή της ΕΟΚ από την ελληνική κοινή γνώμη.
- Στα τέλη της δεκαετίας του '80 οι εσωτερικές εξελίξεις και το διεθνές περιβάλλον (κατάρρευση του κομμουνισμού και του διπολικού κόσμου) ενισχύουν το αίσθημα του ευρωπαίου πολίτη σε ένα σημαντικό τμήμα των Ελλήνων.

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Το 1989-
1990 θετικά
αποτιμούσε
την ένταξη
το 75%
περίπου των
Ελλήνων.

Πρόκειται
για ένα από
τα
υψηλότερα
ποσοστά
στην ΕΕ

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Αντιλαμβάνεστε τον εαυτό σας όχι μόνο ως Έλληνα αλλά και ως Ευρωπαίο	% (σε παρένθεση ο ευρωπαϊκός μέσος όρος)
Συχνά	19 (16)
Κάποιες φορές	33 (37)
Ποτέ	41 (44)
ΔΞ/ΔΑ	7 (4)
Πηγή: Ευρωβαρόμετρο, τχ. 33, Ιούνιος 1990	

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

- ❧ Τα τέλη της δεκαετίας του '80 υπήρξαν λοιπόν το χρονικό ορόσημο που εκτινάχθηκε προς τα πάνω ο φιλοευρωπαϊσμός στην ελληνική κοινή γνώμη (Mavris 2004, "From Accession to the euro: the evolution of Greek attitudes toward European integration 1981-2001").
- ❧ Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας στην Ελλάδα σχεδόν ταυτίστηκε σε αυτήν τη φάση με τον εξευρωπαϊσμό της χώρας (πακέτο Ντελόρ)

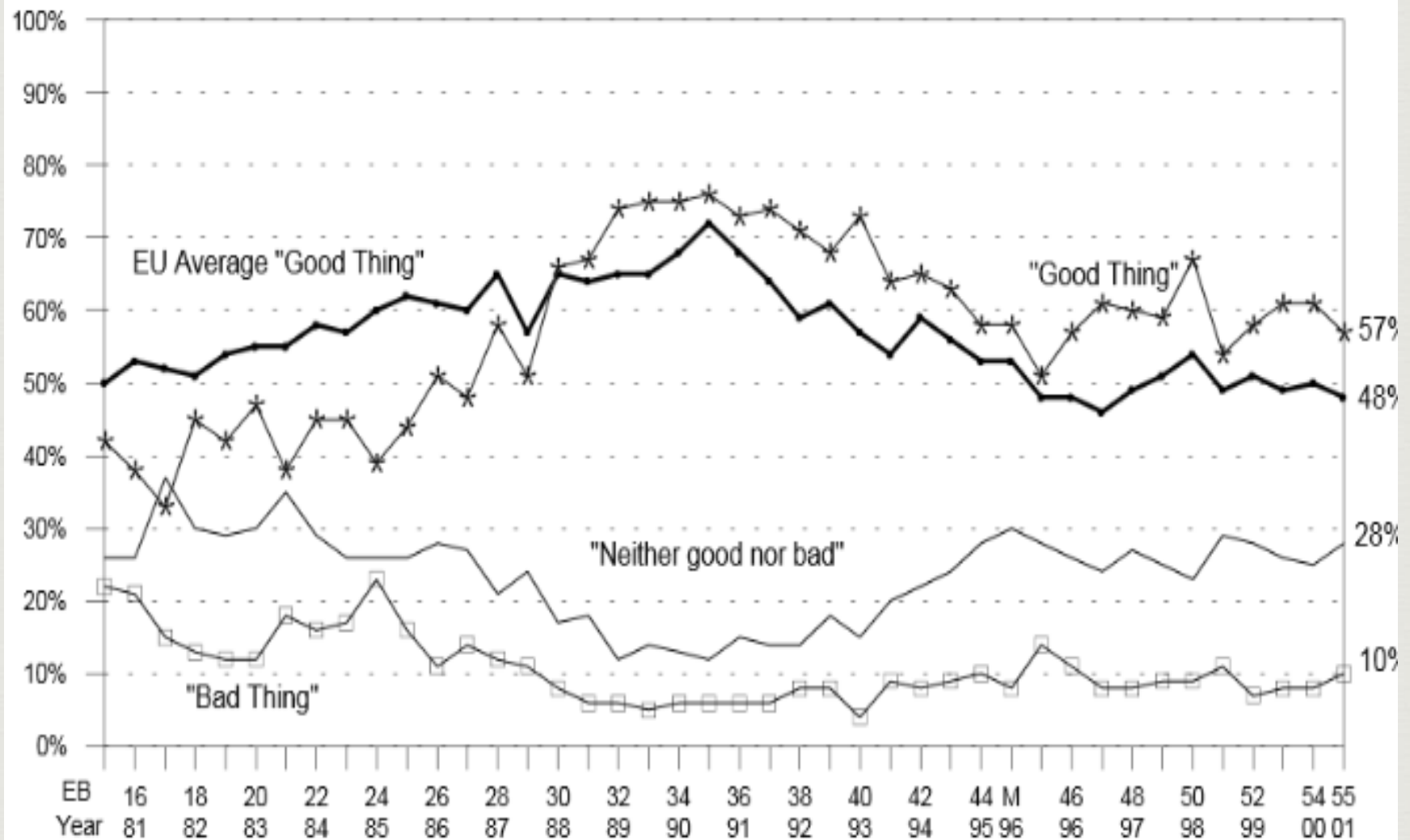
Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Οι αρχές της δεκαετίας του '90
σημαδεύτηκαν από την ανάδυση
ενός νέου αντιευρωπαϊσμού.
Συντηρητικής προέλευσης με
αφορμή ένα γεγονός: το
Μακεδονικό.

Η διαφορά του συντηρητικού
αντιευρωπαϊσμού με τον αριστερό
αντιευρωπαϊσμό είναι πως ενώ ο
δεύτερος τροφοδοτούνταν από
πολιτικές ελίτ και κόμματα, ο
πρώτος στηριζόταν κυρίως σε
κοινωνικές οργανώσεις: δηλ. στην
εκκλησία.

Αυτό τον έκανε περισσότερο βαθύ αλλά λιγότερο
απειλητικό. Στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90 η
θετική εικόνα για την ΕΕ έπεσε σημαντικά. Συνέχισε
όμως να βρίσκεται ψηλά και να είναι πάνω από τον
ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Support for European Union membership (Greece) 1981 - 2001

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Σε όλη τη δεκαετία του 2000 και μέχρι το 2009 σταθεροποιείται περί το 60% η θετική αποτίμηση για την ΕΕ.

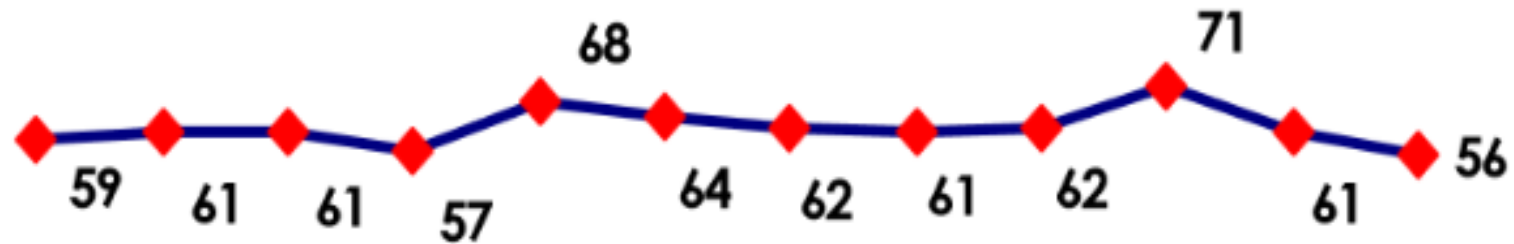

Η ελληνική κοινή γνώμη σε υψηλά ποσοστά αποτιμούσε λοιπόν ως «καλό πράγμα» και επωφελή τη συμμετοχή της χώρας στην ΕΕ

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Παρουσίαση αποτελεσμάτων (%) προηγούμενων ερευνών των ελλήνων πολιτών που πιστεύουν ότι η συμμετοχή της χώρας στην Ε.Ε. είναι «κάτι καλό».

EB52.0	EB53.0	EB54.1	EB55.1	EB56.2	EB57.1	EB58.1	EB59.1	EB60.1	EB61.0	EB62.0	EB63.4
11/1999	05/2000	12/2000	05/2001	11/2001	05/2002	11/2002	04/2003	11/2003	04/2004	11/2004	05/2005

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

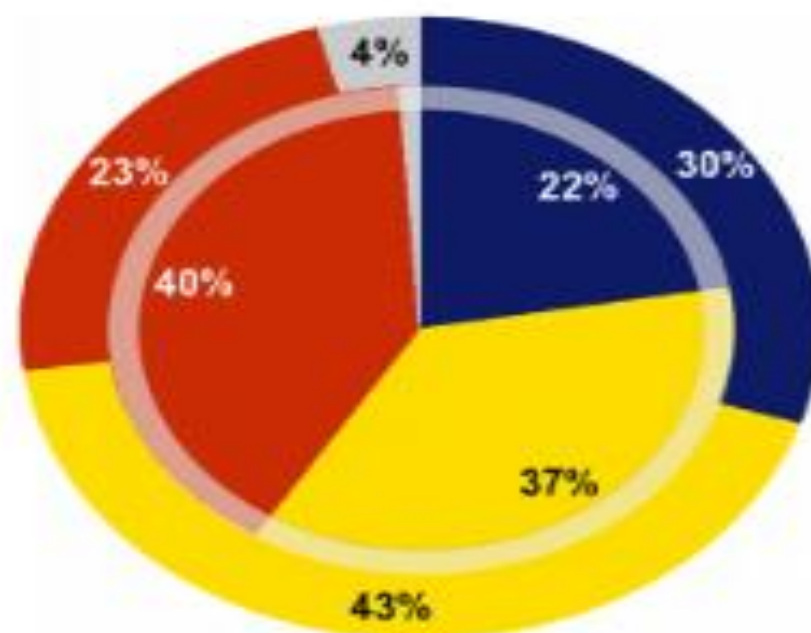

Η κρίση άλλαξε τα δεδομένα δραματικά.

Ο αντιευρωπαϊσμός τροφοδοτήθηκε τόσο από δεξιά όσο και από αριστερά ενισχύοντας παλιότερες τάσεις αλλά και δημιουργώντας νέες.

Η στάση έναντι της ΕΕ και των ευρωπαϊκών θεσμών επιστρέφει στη δεκαετία του '70.

QP5. Γενικά, θα λέγατε ότι έχετε μια πολύ θετική, αρκετά θετική, ουδέτερη, αρκετά αρνητική ή πολύ αρνητική εικόνα για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο;

EE28 ● Εξωτερικό κυκλικό διάγραμμα

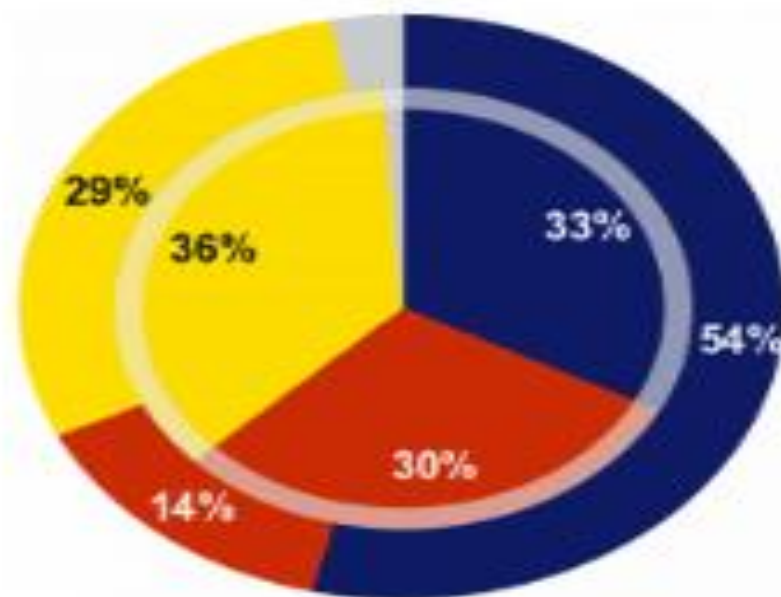
EL ● Εσωτερικό κυκλικό διάγραμμα

- Σύνολο 'Θετική'
- Ουδέτερη
- Σύνολο 'Αρνητική'
- Δεν γνωρίζω

EE28		EL	
EB82.4	EB82.4-EB79.5	EB82.4	EB82.4-EB79.5
30%	=	22%	- 3
43%	+ 1	37%	+ 1
23%	- 2	40%	+ 3
4%	+ 1	1%	- 1

Εξέλιξη 11-12/2014 - 06/2013

QP13. Σε γενικές γραμμές, νομίζετε ότι η συμμετοχή της (ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ) στην ΕΕ είναι...;

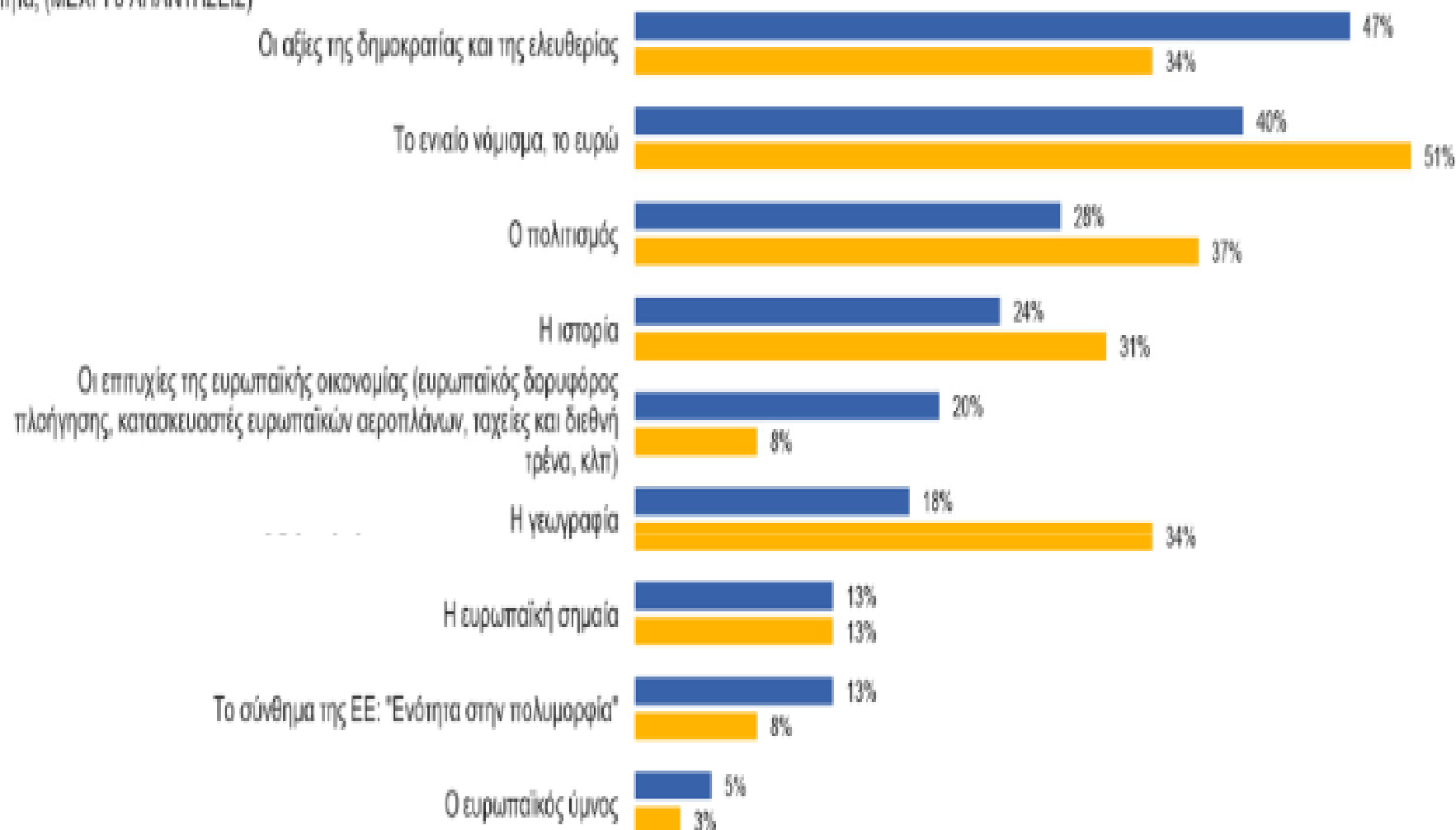
EE28 Εξωτερικό κυκλικό διάγραμμα

EL Εσωτερικό κυκλικό διάγραμμα

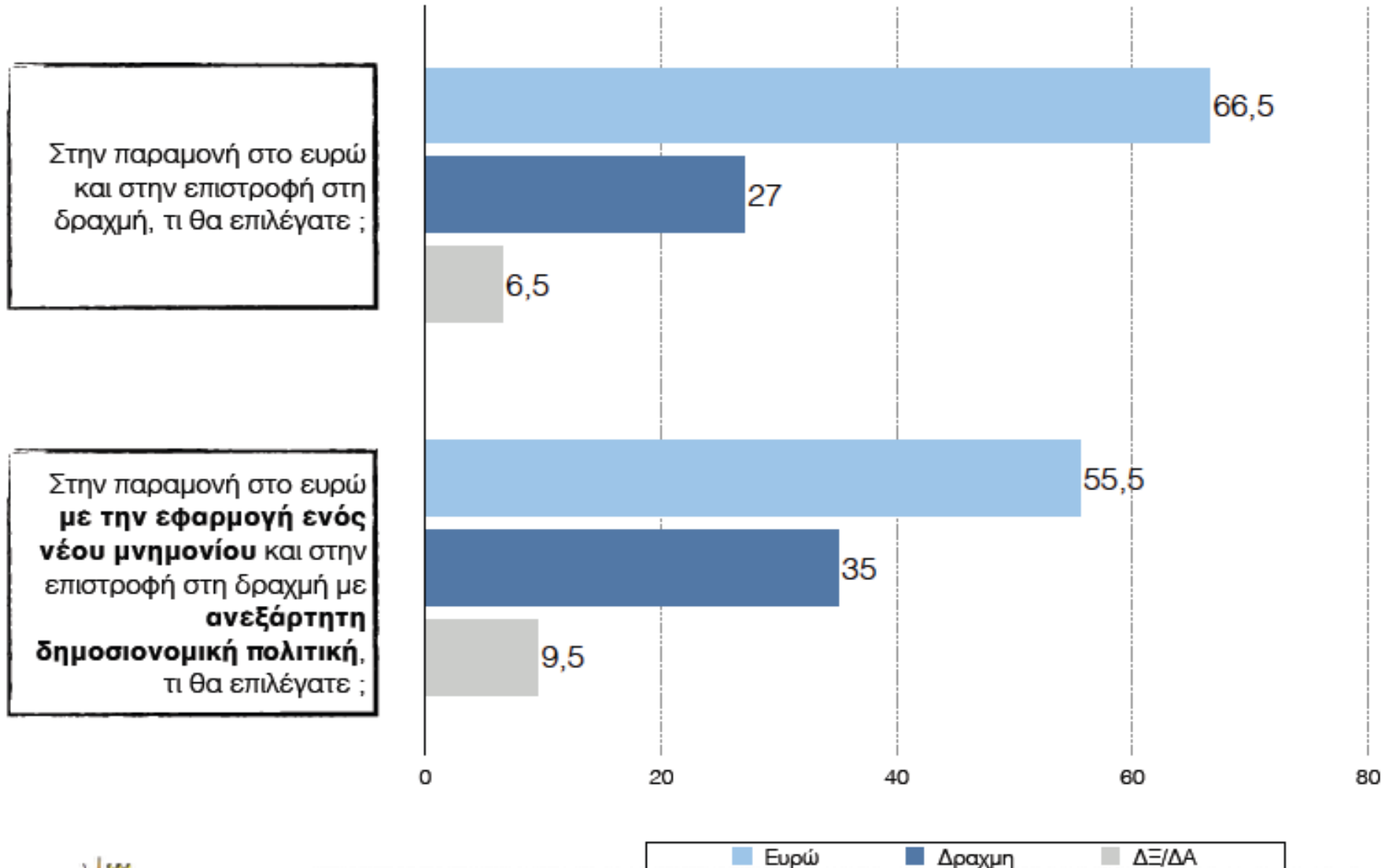
- Κάτι καλό
- Κάτι κακό
- Ούτε κάτι καλό ούτε κάτι κακό
- Δεν γνωρίζω

EE28		EL	
EB82.4	EB82.4-EB79.5	EB82.4	EB82.4-EB79.5
54%	+ 4	33%	- 1
14%	- 3	30%	=
29%	- 2	36%	=
3%	+ 1	1%	+ 1

Q11. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα μπορεί να αποτελείται από διάφορα στοιχεία. Κατά την γνώμη σας, ποια από τα ακόλουθα είναι τα πιο σημαντικά στοιχεία που συνιστούν την ευρωπαϊκή ταυτότητα; (ΜΕΧΡΙ 3 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)

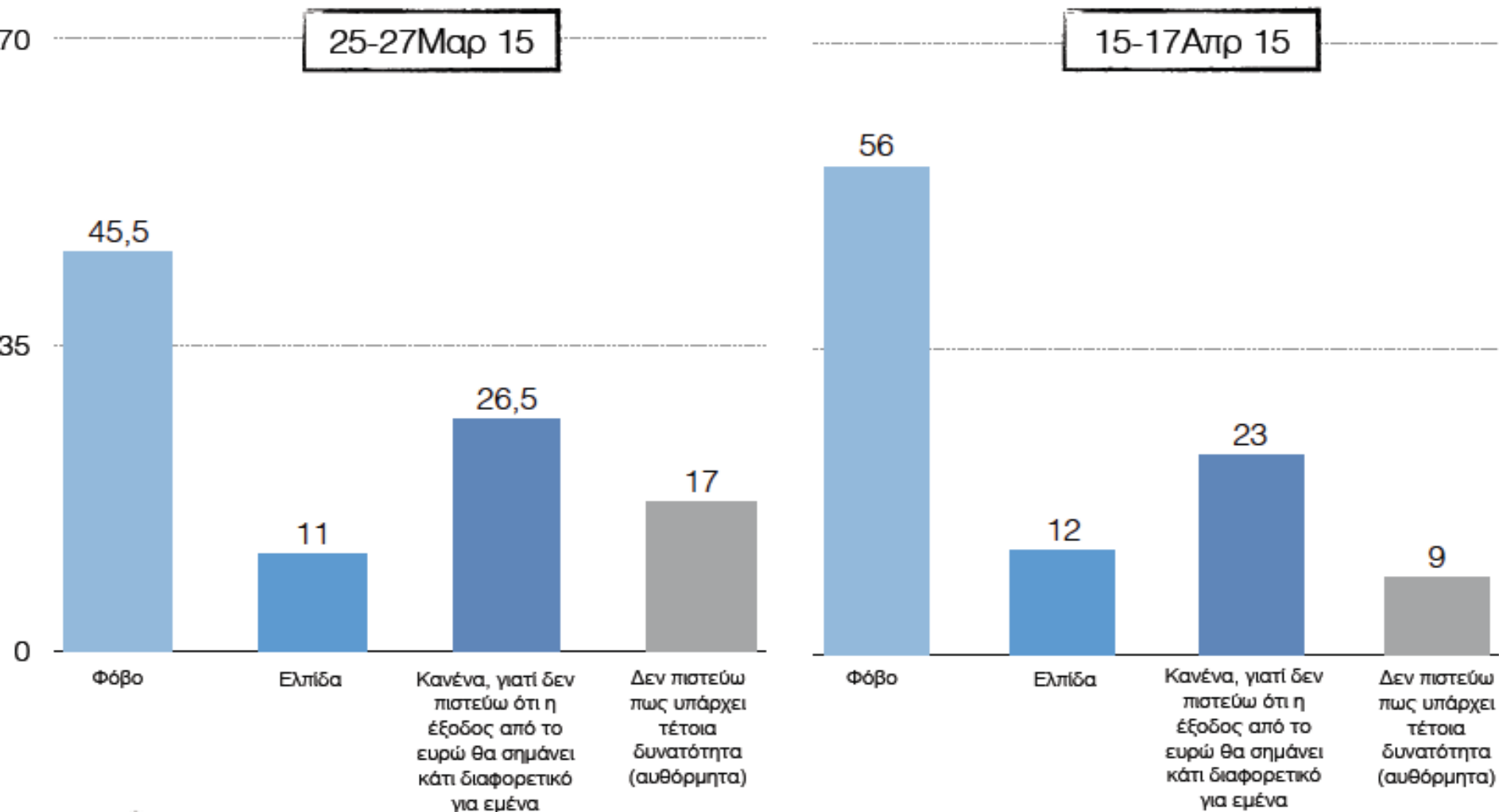

Ας υποθέσουμε πως οι διαπραγματεύσεις με τους δανειστές καταλήγουν σε αδιέξοδο και η κυβέρνηση αποφασίζει τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος. Εσείς ανάμεσα...

Τις τελευταίες ημέρες έχει ενταθεί στο διεθνή τύπο η συζήτηση για την πιθανή έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ. Ποιο συναίσθημα σας δημιουργεί η προοπτική αυτή;

Σύγκριση με προηγούμενη έρευνα

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

- ❧ Οι διακυμάνσεις της κοινής γνώμης έναντι της ΕΕ υπήρξαν αναμφίβολα εντυπωσιακές:
- ❧ από τον «ευρωσκεπτικισμό» της δεκαετίας του '70 περάσαμε στον «ευρωενθουσιασμό» στα τέλη της δεκαετίας του '80 και ξανά στον «ευρωσκεπτικισμό» από το 2010 και έπειτα.
- ❧ Οι διακυμάνσεις αυτές σχετίζονται με δύο κατηγορίες παραγόντων:
- ❧ Την ατζέντα των πολιτικών ελίτ και τον κομματικό ανταγωνισμό.
- ❧ Την οικονομική και διεθνή συγκυρία (δείκτης αισιοδοξίας).

Η εικόνα της ΕΕ στην κοινή γνώμη

Είναι εφικτή στο μέλλον μια ανάκαμψη της εικόνας της ΕΕ στην κοινή γνώμη; Ναι υπό προϋποθέσεις.

Η πιο σημαντική: οι πολιτικές ελίτ που φιλοδοξούν να κυβερνούν να αποφασίσουν πως η ΕΕ είναι το κοινό και μοναδικό μας σπίτι.